

ESIF finanšu instrumenti attīstībai

Eiropas Sociālais fonds

Finanšu instrumenti

Eiropas Sociālā fonda līdzfinansētie finanšu instrumenti ir ilgtspējīgs un efektīvs veids, kā ieguldīt iedzīvotāju un viņu prasmju izaugsmē un attīstībā, lai vecinātu nodarbinātības un sociālās iekļaušanas mērķu sasniegšanu visā ES. Tie var atbalstīt daudzus attīstības mērķus, lai dotu labumu plašam saņēmēju lokam, ar iespēju finansējumu izmantot atkārtoti turpmākām investīcijām.

Eiropas Sociālais fonds (ESF) ir viens no Eiropas strukturālajiem un investīciju fondiem, kura mērķis ir veicināt nodarbinātību un taisnīgākas iespējas dzīvē visiem. Tas ir Eiropas Savienības galvenais rīks, lai palīdzētu iedzīvotājiem atrast darbu (vai labāku darbu), integrētu sabiedrībā nelabvēlīgā situācijā esošas personas un nodrošinātu taisnīgākas dzīves iespējas visiem. Tas tiek panākts, ieguldot Eiropas iedzīvotājos un viņu prasmēs – gan nodarbinātajos, gan bez darba esošajos; gan jaunos, gan vecos.

ESF kopējais budžets no 2014.-2020. gadam ir 86 miljardi EUR. Šis atbalsts ik gadu ir vērst uz aptuveni 15 miljoniem cilvēku, lai viņi ienāktu darba tirgū vai uzlabotu prasmes, kas ļautu viņiem atrast darbu nākotnē, vai arī lai notiktu labāka noteiktu nelabvēlīgā situācijā esošu indivīdu sociālā integrācija.

ESF atbalstu var piešķirt gan kā dotācijas, gan arvien vairāk finanšu instrumentu veidā.

Laikā no 2007.-2013. gadam, lai finansētu ESF intervences 7 dalībvalstīs, kopumā tika ieviesti 49 finanšu instrumenti, galvenokārt, lai atbalstītu MVU. Šis pieticīgais izmantošanas apjoms norādīja uz to, ka ESF ieinteresētajām pusēm trūkst pieredzes šo instrumentu izmantošanā, un tās nav radušas pietiekamā apmērā darboties ar tirgus mehānismiem, bet tas nozīmē arī to, ka pastāv liels potenciāls, lai efektīvi risinātu sociālos jautājumus ar atkārtoti izmantojama finansējuma palīdzību.

Finanšu instrumenti

- ir jāatmaksā;
- atrodas apgrozībā, t.i., atmaksātais finansējums tiek atkārtoti izmantots tajā pašā teritorijā;
- ir piemēroti finansiāli dzīvotspējīgiem projektiem, t.i., tādiem, kuri var radīt pietiekami lielus ienākumus vai ietaupījumus, lai atmaksātu saņemto atbalstu;
- ir izveidoti, lai piesaistītu līdzfinansējumu no citiem avotiem, ieskaitot privātās investīcijas, lai palielinātu pieejamā finansējuma apjomu, īpaši nozarēs/teritorijās, kurās ir problēmas ar finanšu pieejamību;
- var būt aizdevumu, garantiju vai pašu kapitāla veidā;
- var arī atbalstīt piedāvājuma puses attīstību, ieguldot tirgus attīstībā;
- var tikt izmantoti papildinošā veidā kopā ar dotācijām; un
- var tikt pārvaldīti ar nacionālo vai reģionālo banku, starptautisko organizāciju, tādu kā Eiropas Investīciju banka vai Eiropas Investīciju fonds, finanšu starpnieku un vadošo iestāžu (tikai aizdevumu un garantiju gadījumā) palīdzību.

Atzīstot finanšu instrumentu priekšrocības, laikā no 2014.-2020. gadam to izmantošana ir attiecināma uz **visiem tematiskajiem mērķiem**, un ir sagaidāms, ka tos izmantos aizvien vairāk, pateicoties uzlabotām un elastīgākām izmantošanas iespējām.

ESF var līdzfinansēt finanšu instrumentus, lai **atbalstītu** dalībvalstu un reģionu **ESF darbības programmās norādītās investīciju prioritātes**, ar nosacījumu, ka tie ir vērsti uz **identificētām tirgus nepilnībām**, t.i., aktivitātēm jomās, kurās bankas nevēlas aizdot un/vai privātais sektors nevēlas investēt. Piemēram, ja indivīdiem nav pieejams finansējums pietiekamā apmērā, lai uzsāktu nekomerciālu uzņēmējdarbību, vai, ja tirgus nepiedāvā pietiekami daudz kapitāla MVU/darbības uzsākšanai, vai, ja pārvietotām personām/kopienām ir nepieciešams finansējums veiksmīgai reintegrācijai izglītības sistēmā vai darba tirgū.

Tādējādi finanšu instrumenti var dot ieguldījumu šādu ESF tematisko mērķu sasniegšanā:

- nodarbinātības veicināšana un darbaspēka mobilitātes atbalstīšana;
- ieguldīšana izglītībā, prasmēs un mūžizglītībā;
- sociālās iekļaušanas veicināšana un nabadzības apkarošana; un
- institucionālo spēju uzlabošana un efektīva publiskā pārvalde.

Potenciāli var tikt īstenots **plašs ESF atbalstīto finanšu instrumentu loks**:

- **Aizdevumi**, kas var būt izmantojami, ja tos nepiedāvā komercsektors (piemēram, bankas), vai, ja tie ir ar komerciāli labākiem nosacījumiem (piemēram, ar zemākām procentu likmēm, ilgākiem atmaksas periodiem vai ar zemāku prasīto nodrošinājumu). Piemēram, aizdevumus var izsniegt indivīdiem savu uzņēmumu izveidošanai vai izglītības turpināšanai, sociālajiem uzņēmumiem vai institūcijām, kurās nodarbojas ar atstumtām sabiedrības grupām, piemēram, pārvietotiem trešo valstu pilsoņiem, lai tos labāk integrētu Eiropas sociālajā struktūrā.
- **Mikrokredīti**, kas ir mazāki aizdevumi cilvēkiem, kuri dažkārt ir izslēgti no finanšu pakalpojumu saņēmēju loka. Tie bieži tiek piedāvāti uz īsu termiņu ar zemām nodrošinājuma prasībām vai vispār bez tām. Piemēri var ietvert aizdevumu izsniegšanu sociālajiem uzņēmumiem vai jauniem uzņēmējiem, vai bez darba esošiem indivīdiem specializētām profesionālām apmācībām, tādā veidā veicinot viņu nodarbinātības izredzes.
- **Garantijas**, dod palāvību aizdevējam, ka tā kapitāls tiks atmaksāts, ja uzņēmējs nepilda saistības. Piemēram, jaunie uzņēmēji vai sociālie uzņēmumi, kuru darbība ir vērsta uz gados vecākiem/ilgtermiņa bezdarbniekiem, bet kuriem trūkst nepieciešamā finansējuma, var tikt atbalstīti ar ESF līdzfinansētām garantijām, tādā veidā radot jaunas darba vietas ekonomikā.
- **Pašu kapitāls**, kapitāls tiek investēts apmaiņā pret pilnīgām vai daļējām uzņēmuma īpašuma tiesībām. Investors pašu kapitālā var uzņemties zināmu uzņēmuma vadības kontroli un var saņemt daļu uzņēmuma peļņas. Pašu kapitāla investīcijas var veikt dažādos uzņēmuma dzīves cikla posmos, bet no publiskiem līdzekļiem atbalstītas investīcijas pašu kapitālā visbiežāk tiek izmantotas kā agrīnā posma kapitāls darbības sagatavošanas un uzsākšanas finansējumam (ieskaitot riska kapitālu). Pašu kapitāls visbiežāk būs nozīmīgs

augstāka riska projektiem un potenciāli lielākas izaugsmes uzņēmumiem, kā arī mazākām organizācijām, piemēram, tādām, kas rada jaunas, ilgtspējīgas darba vietas vai tādām, kas uzsāk finanšu inovācijas, lai atlīdzinātu sociālām organizācijām, kuras dod vērtīgus sociālos rezultātus, vai tādām, kas ir vērstas uz inovatīvām tehnoloģijām, lai atrisinātu pastāvošās sociālās problēmas.

Finanšu instrumentus var arī piedāvāt apvienojumā ar dotācijām un citiem palīdzības veidiem. Bieži vien kā priekšnosacījums investīciju finansējuma piesaistīšanai ir nepieciešamība uzlabot investīciju gatavības pakāpi. Konsultatīvo un cita veida atbalstu var dotēt, izmantojot ESF.

Pastāv arī iespēja ESF resursus ieguldīt tajos finanšu instrumentos, kuri tiek pārvaldīti ES līmenī, tādus kā tie, kas sekmē mikrofinansēšanu un sociālo uzņēmējdarbību Nodarbinātības un sociālo inovāciju programmas (EaSI) ietvaros.

Atbalstot aktivitātes jomās, kurās investīciju līmenis bieži ir bijis zem optimālā, un stimulējot komerciāli dzīvotspējīgu projektu sagatavošanu, ESF līdzfinansētie finanšu instrumenti dod ieguldījumu ilgtermiņa attīstībā un investīciju iespēju dažādošanā, tādējādi paverot jaunas tirgus iespējas. Tie var arī radīt iespējas investoriem un finanšu starpniekiem. Daudzās dalībvalstīs ir bijis raksturīgi, ka finansējuma pieejamība uzņēmumiem sociālajā sektorā ir bijusi dārga un sarežģīta, tā kā bankas un citas finanšu institūcijas to uzskata par augsta riska sektoru attiecībā uz aizdošanu un piekļuvi kredītiem. Tomēr līdz ar publiskā sektora atbalstītiem finanšu instrumentiem, un ar tiem saistīto riska dalīšanu, daži projekti var kļūt pievilcīgāki investīcijām.

Papildu informācija

Vadlīnijas vadošajām iestādēm par finanšu instrumentiem ESIF programmās:

http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/thesfunds/fin_inst/pdf/fi_esif_2014_2020.pdf

Informācija par finanšu instrumentu ex-ante novērtēšanas metodoloģiju:

http://ec.europa.eu/regional_policy/en/funding/financial-instruments/

Eiropas strukturālo un investīciju fondu tiesību akti:

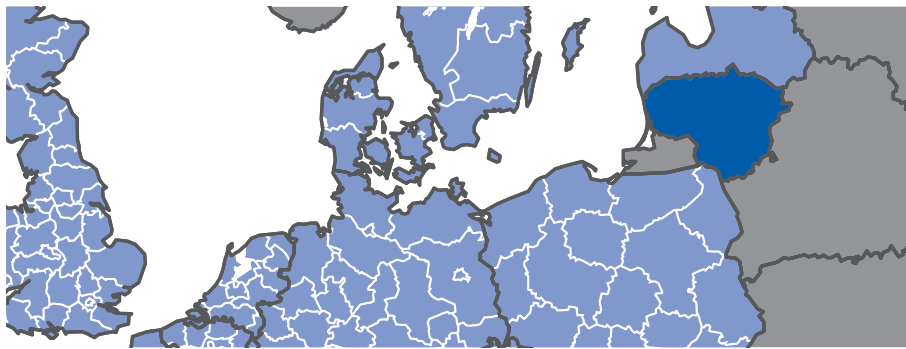
http://ec.europa.eu/regional_policy/lv/information/legislation/regulations/

'fi-compass' mājas lapa, konsultatīvo pakalpojumu platforma par ESIF finanšu instrumentiem:

<http://www.fi-compass.eu/>

Papildu informācija par Eiropas Sociālā fonda regulu, ieskaitot īstenošanas un deleģētos aktus:

<http://ec.europa.eu/esf/main.jsp?catId=33>

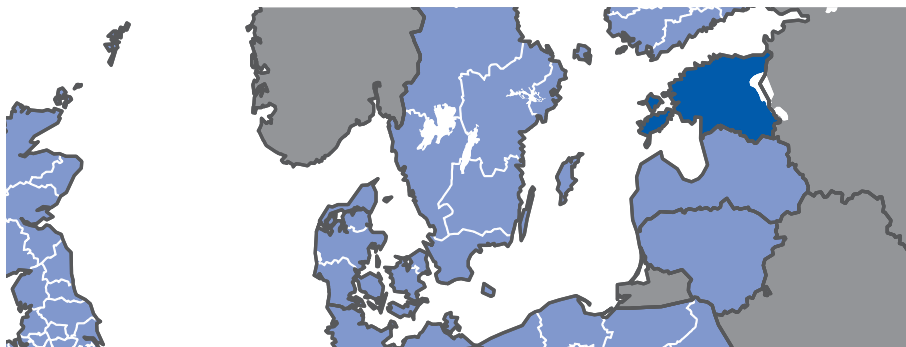
Uzņēmējdarbības atbalsta fonds

14,5 miljoni EUR no ESF
Aizdevums + apmācība
MVU
Lietuva

... atbalstot uzņēmējus, lai attīstītu ilgspējīgu uzņēmējdarbību ...

Lietuvā Uzņēmējdarbības atbalsta fonds (UAF) uzņēmējdarbības uzsācējiem, individuāliem uzņēmējiem un sociālajiem uzņēmumiem piedāvā aizdevumus apvienojumā ar bezmaksas apmācībām. Priekšroka tiek dota nelabvēlīgā situācijā esošām grupām, t.i., cilvēkiem bez darba un cilvēkiem ar īpašām vajadzībām, kā arī vecumā līdz 29 gadiem vai virs 50 gadiem.

Lai saglabātu cilvēku aktivitāti uzņēmējdarbībā un darba tirgū, UAF kopš 2009. gada ir veicinājis pašnodarbinātību un uzņēmējdarbību, kā rezultātā ir radītas gandrīz 2 000 darba vietas. Tas ilustrē, kā bezmaksas apmācību un aizdevumu apvienojums var novērst tirgus nepilnības atbalsta pieejamībā uzņēmējdarbības uzsācējiem.

Uzņēmējdarbības uzsākšanas un mikroaizdevumu garantijas

6,01 miljons EUR no ESF
Garantijas
MVU un jaunie uzņēmumi
Igaunija

... pievērsties finansējuma trūkumam uzņēmējdarbības uzsācējiem ar nepietiekamu nodrošinājumu ...

Uzņēmējdarbības uzsācēju un mikroaizdevumu garantiju instruments Igaunijā ir vērsts uz uzņēmumiem to darbības pirmajos trīs gados. Fonds garantē darbības uzsākšanas un attīstības kapitālu. Papildus tam ir pieejamas bezmaksas konsultācijas biznesa plānu sagatavošanai, kuri ir nepieciešami, piesakoties uzsākšanas aizdevumam, kā arī tiek veiktas apmācības fonda „Enterprise Estonia” vietējos attīstības centros.

Šis finanšu instruments darbojas kopš 2008. gada un līdz 2013. gada decembrim bija piedāvājis 304 garantijas.

Mikrokredītu fonds ESF Campania

120 miljoni EUR, ieskaitot 65,5 miljonus EUR no ESF
Mikrokredīti
MVU, indivīdi, mikrouzņēmumi
Itālija

... atbalstot indivīdus un mikrouzņēmumus, kuriem nav piekļuves finansējumam ...

Itālijā Mikrokredītu fonds ESF Campania atbalsta uzņēmējdarbības uzsācējus un jaunus meitas uzņēmumus ar bezprocentu aizdevumiem līdz 25 000 EUR. Tas stimulē investīcijas, nodarbinātību un izaugsmi reģionā, palīdzot indivīdiem, kuriem citādi nebūtu pieejas kredītiem.

Kopš 2012. gada Sviluppo Campania, reģionālā ekonomiskās attīstības aģentūra, ir izveidojusi birojus pa visu reģionu. Tā piedāvā izsmelšu informāciju un padomus, kā arī bezmaksas palīdzību uzņēmumiem darbības uzsākšanas posmā. Līdz šim ir atbalstīti 1 845 gala labuma saņēmēji, no kuriem 1 400 ir MVU un mikrouzņēmumi, un 445 ir indivīdi, radot reģionā 1 145 darba vietas.

---

www.fi-compass.eu
contact@fi-compass.eu
© EIB (2015)

European Commission
Directorate-General
Regional and Urban Policy
Unit B.3 “Financial Instruments and IFIs’ Relations”
B-1049 Brussels

European Investment Bank
Advisory Services
fi-compass
98-100, boulevard Konrad Adenauer
L-2950 Luxembourg